

УДК 347.78

DOI <https://doi.org/10.32782/yuv.v5.2024.31>**І. Шендрик,**

аспірантка кафедри права інтелектуальної власності
та патентної юстиції
Національного університету «Одеська юридична академія»

ОРИГІНАЛЬНІСТЬ ЯК КРИТЕРІЙ ОХОРОНОЗДАТНОСТІ ЧАСТИНИ ТВОРУ: ДОКТРИНАЛЬНІ ТА ПРАВОРЕАЛІЗАЦІЙНІ АСПЕКТИ

Постановка проблеми. Незважаючи на прийняття Закону України «Про авторське право і суміжні права» у новій редакції, а також проведення законодавцем системної гармонізації вітчизняних нормативно-правових актів у сфері охорони прав інтелектуальної власності із законодавством Європейського Союзу, єдиної позиції стосовно правового статусу частини твору та умов надання їй правової охорони ані на нормативному, ані на доктринальному чи правозастосовному рівні не вироблено. Зокрема судами та юрисдикційними органами по-різному розуміються і співвідносяться критерії оригінальності та творчого характеру частини композиції [1]; ототожнюються окремі різновиди частин твору (наприклад, персонажі) із власне творами; на науковому рівні часто обстоюється позиція щодо розповсюдження правового статусу частини твору на незавершені композиції; а також існує багато інших проблемних питань, пов'язаних із невірним/неповним, індуктивно-, а не сутнісно-орієнтованим, розумінням ознак частини твору. Така неоднозначність породжує у межах судової, адміністративної та договірної практики помилкові позиції щодо невизнання частин творів оригінальними та/або самостійними; покладення тягаря доказування наявності творчого характеру у частині композиції на неналежних суб'єктів;

відмову в наданні правового захисту охороноздатним частинам твору та багато інших.

Саме тому, ґрунтовного дослідження потребують критерії охороноздатності частини твору як самостійного об'єкта авторських прав в аспекті впровадження новітніх інновацій у комерційну сферу, а також імплементації законодавства ЄС та закордонної договірної і судової практики.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Окремі питання умов охороноздатності частин твору розглядали у своїй працях С.В. Бондаренко, С.М. Клейменова, Л.Р. Майданник, Г.О. Ульянова, О.І. Харитонова та багато інших. Не дивлячись на це, комплексне вивчення критеріїв «оригінальності», «інтелектуальної творчої діяльності», «самостійності використання», «творчої завершеності» у розрізі надання правової охорони частинам твору майже не здійснювалось.

Виклад основного матеріалу. Так, відповідно до загального правила, закріпленого в нормі частини 2 статті 7 Закону України «Про авторське право і суміжні права» (в редакції від 01.12.2022 року), частина твору, яка може використовуватися самостійно, зокрема оригінальна назва твору, оригінальний персонаж твору, у разі її використання окремо від твору, у складі якого вона створена, розглядається як твір та охороняється відповідно до цього Закону [2].

Детальніше та більше конкретизовано розкриває зміст частини твору як об'єкту авторського права у своїх рішеннях Верховний Суд. Зокрема у пункті 18 Постанови Пленуму Верховного Суду України «Про застосування судами норм законодавства у справах про захист авторського права і суміжних прав» № 5 від 04 червня 2010 року, суд зазначив, що назва твору, фрази, словосполучення та інші частини твору, які можуть використовуватися самостійно, підлягають охороні як об'єкт авторського права тільки у тому випадку, коли вони є результатом творчої діяльності автора і є оригінальними [3]. До аналогічного висновку Верховний Суд України доходив і у Постанові Пленуму ВГСУ від 17.10.2012 № 12 «Про деякі питання практики вирішення спорів, пов'язаних із захистом прав інтелектуальної власності», в якій зазначено, що назва твору підлягає охороні як об'єкт авторського права тільки у тому випадку, коли вона є результатом творчої діяльності автора (є оригінальною) і може використовуватися самостійно [4]. На обов'язковій наявності у частини твору формальної оригінальності наголошено у постанові від 29.05.2007 р. у відомій справі № 20/434 про самостійність назви серіалу «Кунсткамера» [5], а на необхідності відображення у частині результатів творчої діяльності автора твору – у постанові від 21.02.2018 р. у справі № 331/213/14-ц про незаконне використання ПАТ «Горлівський м'ясокомбінат» назви мультфільму «Капітошка» [6].

Достатньо цікавою і слушною у досліджуваному аспекті видається також позиція Верховного Суду, викладена у постанові від 08 травня 2018 року, справа № 369/9557/15-ц про використання суб'єктом господарювання без дозволу правовласника сценічного образу та персонажу аудіовізуального твору «Верка Сердючка» на етикетках квасу «Веркін квас пох-

мільний» [7]. У вказаному рішенні зазначено, що зображення персонажу на етикетках пластикових пляшок напоїв є безпосередньо відтворенням сценічного, музичного та аудіовізуального твору, що без дозволу правовласника є порушенням авторських прав останнього. Тобто, у межах даної справи суд касаційної інстанції визначив самостійне використання частини твору як форму відтворення твору, а тому порушення авторських прав на частину має наслідком порушення прав на власне композицію.

Таким чином частина твору підлягає окремій правовій охороні, але за відповідних умов [8]. До таких умов, враховуючи наведені положення профільного закону та вітчизняну судову практику, належать: 1) частина твору є результатом інтелектуальної творчої діяльності автора; 2) є оригінальною; 3) здатна використовуватись самостійно; 4) є формою/способом відтворення композиції; 5) має об'єктивну форму вираження. При цьому, застосувавши у нормі ч. 2 ст. 7 Закону України «Про авторське право і суміжні права» нормативну конструкцію «розглядається як твір та охороняється відповідно до цього Закону», законодавець фактично надав однаковий обсяг правової охорони частині твору і власне твору, проте не отождивив вказані об'єкти авторського права, що, як ми вже відзначали, є цілком логічним та відповідає змісту таких категорій, котрі за ступенем самостійності значно відрізняються.

Разом з цим, не дивлячись на існування відносного консенсусу щодо переліку критеріїв охороноздатності частини твору, єдиної позиції стосовно сутнісного наповнення кожного з них ані на доктринальному, ані на практико-прикладному рівні не вироблено [9, с. 445].

Одним з найбільш дискусійних питань у сфері визначення критеріїв охороноздатності не лише частини, проте і власне твору – є співвідношення ознак «оригінальності» та

«творчого характеру». На підставі аналізу наукових джерел та судової практики, можливо виокремити чотири основні позиції щодо врегулювання вказаної проблеми.

Перший, компромісний підхід, виходить з того, що за змістовним обсягом критерій «творчого характеру» частини або твору є тотожним критерію «оригінальності», тобто вони є однаковими або синонімічними. Не вдаючись у деталі семантичного і психо-фізіологічного аспектів процесу творчості, представники такої позиції розуміють вимогу «творчого характеру» і «оригінальності» композиції у двох розрізах: 1) із сутнісної точки зору: у частині/творі повинен відображатись результат інтелектуальної творчої діяльності автора; 2) із формальної: твір/частина повинні бути новими, унікальними, нескопійованими з інших творів/частин. Як зазначає О.О. Штефан, творчий характер твору характеризується його оригінальністю або новизною, при цьому новизна й оригінальність можуть виявлятися як у змісті твору, так і в його формі [10, с. 4]. Аналогічно висновку доходить і В.В. Остапчук, вказуючи, що якщо спрощено підходити до ознаки «оригінальність» або «творчий характер» твору, то можна звести її до категорії «новизна твору» [11]. Згадаємо також і висновки Пленуму ВСУ, викладені у постанові від 17.10.2012 № 12, в яких ВС наголосив, що обов'язковим атрибутом частини твору є наявність творчої діяльності автора, тобто оригінальності [4].

Водночас, більш поширеним і в певній мірі традиційним для українського правового поля є підхід, заснований на застарілому нормотворчому розумінні категорії «твір», котре було закріплене у Законі України «Про авторське право і суміжні права» в редакції до 01.12.2022 року [12]. Нормативно-правовий акт тієї редакції визначав два основні критерії охороноздатності композиції: твор-

чий характер і об'єктивна форма її вираження; іншими словами, правова охорона надавалась матеріальному втіленню, речовій формі результату інтелектуальної, творчої праці, тобто об'єктивізації твору [13, с. 120]. При цьому, будь-яких посилань на «оригінальність», як окрему вимогу для надання правової охорони твору, Закон не містив та дефініцію такому поняттю не надавав. Лише в деяких положеннях профільного нормативного документу було згадування ознаки оригінальності (статті 9, 10, 25 Закону), проте у значно обмеженому баченні її змісту [12].

Внаслідок цього, і в науковому колі сформувалась позиція розширювального розуміння критерію «творчого характеру» композиції, відповідно до якого вказана ознака полягала не лише в обов'язковому відображенні у творі результатів інтелектуальної творчої діяльності автора, але також і творчому характері вираження зовнішньої форми композиції. У свою чергу, оригінальність визначалась лише як рядова, формальна ознака, котра охоплюється критерієм творчості, подібно до «унікальності» і «новизни». Наприклад, О.А. Підпригора визначав творчість як цілеспрямовану пошукова діяльність людини, результатом якої є щось якісно нове, яке вирізняється неповторністю, оригінальністю і суспільно-історичною унікальністю [14, с. 4]. С.В. Бондаренко також зазначала, що твір може бути об'єктом охорони, якщо він є результатом творчої праці його автора, тобто є оригінальним, неповторним, суспільно та історично унікальним [15, с. 54]. Аналізуючи співвідношення понять «оригінальність» та «творчість» як ознаки об'єктів авторського права, С.М. Клейменова дійшла до висновку, що творчість є ширшим за змістом поняттям. Наприклад, на думку вченої, у випадку коли створюється первісний літературний твір, творчість – ознака, що означає, що

він (літературний твір) є унікальним, оригінальним та новим. Однак, якщо цей же літературний твір буде перекладений на іноземну мову, то говорити про унікальність або новизну не доводиться [16, с. 8].

Водночас, викладені вище наукові позиції, попри їх поширеність у науковій сфері та відповідність положенням законодавства у сфері авторського права, чинного на момент їх формування, містять ряд дискусійних положень.

По-перше, як слушно зазначає вчений С.І. Доценко, досліджуючи психо-фізіологічні особливості протікання інтелектуального і творчого процесів природних та кібернетичних систем, під інтелектом, загалом, розуміється здатність набувати, відтворювати, створювати і використовувати знання для розуміння конкретних і абстрактних понять і відносин між об'єктами і ідеями, а також використовувати знання осмисленим чином [17, с. 8]. При цьому, головною особливістю саме природного, а не штучного інтелектуального процесу, є можливість людини не лише «осягати»; «знаходити», «набувати...», «вирішувати» і «будувати»; але і «встановлювати задачі», «висувати цілі», «формулювати теореми», «пізнавати» тощо [17, с. 8]. Іншими словами, природні інтелектуальні системи є унікальними в силу можливості не лише вирішувати поставлені інтелектуальні задачі, але і генерувати творчий мисленнєвий процес, котрий вчений характеризує, як здатність представляти речі в мірі, тобто у формі діалектичної єдності понять загальне та одиничне [18, с. 4]. Вказане «представлення речей у мірі», на наше переконання, полягає у людській здібності за допомогою афарентного синтезу перетворювати кількісні знання у якісні, переходити від чуттєво-конкретного (емпіричного) дослідження інформації до теоретично-конкретного, а також у здатності вкладати у результат інтелектуальної

діяльності певну індивідуальність, так званий «особистий дотик автора», на що інші біологічні істоти та кібернетичні системи не здатні [19, с. 110].

Таким чином, критерій «відображення інтелектуальної творчої діяльності» характеризує процес збирання (накопичення) автором інформації про себе і навколишнє середовище з її наступним аналізом, обмірковуванням і суттєвим (якісним) переробленням у нові для суб'єкта знання. Відповідно, законодавча вимога «творчого характеру» акцентує увагу на внутрішньому, а не зовнішньому вираженні твору; на суб'єктивному, а не об'єктивному; на якості процесу мислення, а не на якості його кінцевих висновків. Саме тому, критерій «інтелектуальної творчої діяльності» лише вимагає від автора під час створення композиції проявити мисленнєві творчі здібності в тому чи іншому обсязі, залежно від різновиду твору, однак, є байдужим до результатів такого процесу.

У свою чергу, ознака «оригінальності» стосується саме матеріального втілення твору і онтологічно ставить вимоги до композиції як кінцевого результату інтелектуального творчого процесу (його унікальності, неповторності, «нескопійованості»), а не власне до перебігу такого процесу. Як слушно вказувала О.І. Харитонova, вимога оригінальності у авторському праві кореспондує ознаці новизни у праві патентному [20, с. 102].

У цьому аспекті слід погодитись із представниками третього підходу співвідношення «творчості» і «оригінальності», зокрема І.Є. Томаровим, котрий наголошував, що критерій «творчої праці» пропонує суду чи експерту оцінити зусилля автора, які докладені при створенні твору, можливо, намір автора створити певний твір (задумку, робочі матеріали). Водночас, «оригінальність твору» вказує, що оцінити слід сам твір – результат інтелектуальної діяльності. Хіба важливо чи мав автор намір створити

саме такий твір, якщо результат вийшов оригінальним? І навпаки: хіба важливо, які зусилля доклав автор, якщо твір вийшов неоригінальним [1].

Продовжуючи вказану думку, слід зазначити, що відображення у композиції або її частині результатів інтелектуальної творчої діяльності не завжди свідчить про її оригінальність і неповторність, адже історія знає багато випадків, коли автори та науковці, працюючи повністю самостійно, доходили однакових висновків або створювали дуже подібні твори. Аналогічно і, наприклад, штучний інтелект здатен створювати унікальні і неповторні фотографії, малюнки та текстові матеріали. Однак, новизна таких об'єктів не вказує на відображення у них результатів інтелектуальної творчої діяльності автора, оскільки творчість є прерогативою виключно фізичних осіб, наділених природним інтелектом.

Зауважимо, що поширеність в комерційній сфері використання об'єктів, створених автономними комп'ютерними програмами, якраз і актуалізувало питання сутнісного розмежування критеріїв «творчості» і «оригінальності», а також їх рівноцінної значимості в процесі оцінки твору/частини на предмет надання їй охороноздатності. Адже вирішуючи питання про надання правової охорони частині твору, створеної штучним інтелектом, для суб'єкта оцінки не настільки важливо, чи є такий твір оригінальним, унікальним та/або новим. Натомість, значимим є факт наявності при створенні композиції чи її частини інтелектуального творчого процесу, здійсненого людиною [21].

По-друге, важливо відмітити, що ототожнення багатьма вченими та суб'єктами правозастосування критеріїв «творчості» і «оригінальності» або нелогічне розширення змісту першої ознаки має й іншу причину, а саме: спроба суб'єктів правозастосування та науковців штучно гармонізувати

вітчизняне авторське законодавство із закордонним. Як вже неодноразово зазначалось вище, традиційним для вітчизняного правового поля критерієм охороноздатності твору є ознака інтелектуального творчого характеру. Водночас, внаслідок укладення 21 березня 2014 року Угоди про асоціацію між Україною та ЄС, Україна взяла на себе зобов'язання привести положення Цивільного кодексу України, Закону України «Про авторське право і суміжні права» у відповідність до норм комунітарного законодавства Європейського Союзу щодо охорони й захисту авторського права та суміжних прав (про вказане безпосередньо зазначено у пояснювальній записці до Закону «Про авторське право і суміжні права» в останній редакції).

Вказане стосувалось зокрема й імплементації розповсюдженої у країнах ЄС та у практиці Суду Справедливості ознаки «оригінальності» як основного (для деяких різновидів творів – єдиного) критерію надання охороноздатності композиції та/або її частині; а також похідних від такого критерію доктрин: «особистий дотик автора», «суттєвої переробки», «в поті чола», «творчої самобутності» та багатьох інших. Зволікання вітчизняного нормотворця із внесення необхідних ґрунтовних змін для впровадження критерію «оригінальності» у профільне авторське законодавство за наявності його широкого застосування у договірних відносинах, численних тлумачень у положеннях міжнародних та регіональних актах, ратифікованих Україною, призвело до того, що суди та науковці почали самостійно формувати підходи щодо співвідношення закордонного критерію «оригінальності» та вітчизняного «інтелектуальної творчої діяльності», котрі досить часто суперечили один одному.

Лише 01.12.2022 року із прийняттям нової редакції Закону «Про авторське право і суміжні права» зміст вказаних вимог було зведено до єдиного знаменника, а саме встановлено, що

оригінальність твору – ознака (критерій), котра характеризує твір як результат власної інтелектуальної творчої діяльності автора та відображає творчі рішення, прийняті автором під час створення твору [2]. Тобто закріплено вірність розширювального розуміння критерію «оригінальності» (четвертий підхід), за якого оригінальність охоплює як творчість процесу створення композиції, так і унікальність результату такого процесу.

При цьому, викладений вище історичний приклад наочно підтверджує онтологічну мінливість авторських правовідносин і потребу у підвищеній динамічності та реальності нормативно-правового регулювання вказаної сфери. Адже, так званий «третій підхід» співвідношення критеріїв «оригінальності» й «інтелектуальної творчості» композиції, попри логічність і онтологічну обумовленість такої позиції, не був обраний нормотворцем для закріплення в об'єктивному праві, тому що не відповідав дійсному (реальному) стану суспільних відносин, що існували у державі, зокрема євроінтеграційній спрямованості українського народу, бажанню гармонізувати внутрішнє законодавство із правом ЄС.

З огляду на зазначене, оригінальність частини твору у розумінні норми частини 2 статті 7 профільного Закону слід розглядати у трьох аспектах. Перший – як вимога до сутності і процесу створення частини композиції. У справі *Infopaq International v. Danske Dagblades Forening* (2009) Суд ЄС вказав, що авторське право поширюється тільки на об'єкти, які є оригінальними в тому сенсі, що є результатом самостійної інтелектуальної діяльності автора [22, с. 33]. При цьому, Європейський суд Справедливості зазначив, що авторська охорона також поширюється на частини твору, оскільки вони поділяють оригінальність твору у цілому і містять елементи, які є вираженнями інтелектуального творіння його автора. Окремі речення або навіть

окремі фрази газетної статті можуть передати читачеві оригінальність інтелектуального творіння автора і, отже, підпадають під охорону, передбачену Директивою, як частково відтворені твори [22, с. 33].

За даних обставин, сутнісна оригінальність частини твору полягає у здатності такого елемента відображати у собі інтелектуальні творчі рішення, прийняті автором під час створення твору. Вказане може мати місце у двох випадках: 1) якщо частина твору є основоположною складовою змісту твору, його ядром, тобто саме у ній сконцентрована творчість композиції, вона і є тим творчим рішенням, яке автор виклав у композиції і яке перетворює текстовий матеріал у літературний твір, фотографію – у фотографічний твір, малюнок – у художню композицію (наприклад, центральний персонаж твору, оригінальний стиль фотографування, творча частина перекладу композиції); 2) якщо елемент твору лише частково відображає інтелектуальну творчу діяльність автора, котра пронизує та є підґрунтям усієї композиції (назва літературного чи художнього твору, музичний супровід у кінофільмі, творчий діалог персонажів у відеогрі тощо).

Другий аспект полягає у оригінальності форми (матеріального втілення твору), тобто унікальності саме результату інтелектуальної творчої діяльності автора. При цьому, з аналізу вітчизняної та закордонної судової практики можемо дійти висновку, що оригінальність форми частини твору полягає не лише у тому, що такий елемент не повинен бути скопійований з іншого твору, але також означає, що частина повинна містити значний обсяг власного творчого матеріалу автора [23]. Тобто твір повинен бути неповторним, а не лише «нескопійованим» з інших композицій. У цьому аспекті констатуємо вірність позиції судових та адміністративних органів англо-американської правової

сім'ї, котрі почали вимірювати обсяг самостійності частини твору якісним, а не кількісним критерієм. Як слушно зазначає Л.Р. Майданик, у США судова практика, насамперед ґрунтуючись на судовому рішенні по справі Feist, сформувала положення про мінімальний творчий внесок автора у твір, заперечивши таким чином відомий підхід «у поті чола» («sweat of the brow») [22, с. 32].

Вказане можна пояснити поширенням у комерційній діяльності композицій, створених комп'ютерними програмами шляхом компіляції сотень або тисяч частин інших творів. Такі поєднання частин творів дійсно є ні на що не схожими та в певній мірі неповторними, проте чи є вони оригінальними творами або їх частинами – питання риторичне. Адже у їх складі немає жодного самостійного творчого рішення автора, а тому такі композиції є неповторними в силу суттєвої переробки інших творів (тобто є відносно унікальними), а не неповторними в силу унікальності природного інтелекту людини (абсолютно унікальними).

Відповідно, оригінальними, з формальної точки зору, слід визнавати тільки ті частини творів, котрі відображають у собі абсолютно нові, індивідуальні, самостійні інтелектуальні творчі рішення автора, котрі не є результатом машинної (нетворчої) переробки або копіювання інших творів, та є унікальними в силу неповторності природного інтелекту людини.

Третім невід'ємним аспектом оригінальності, на нашу думку, є так звана «творча завершеність» частини твору [9], котра полягає у здатності елементу відображати не хаотичний набір творчих ідей, думок та образів автора, а, по-перше, містити у собі системний взаємозв'язок між такими ідейними посиланнями автора; по-друге, частина твору, як діалектична категорія, повинна мати певні обриси, форму, котра не дозволяє її творчій сутності «розтікатися»

між іншими елементами. Так, добре відомими і вочевидь оригінальними є «сім гномів» – персонажі казки братів Гримм «Білосніжка і сім гномів». Водночас, чи доречно вести мову про оригінальність кожного з таких гномів, адже вони безсумнівно є результатами інтелектуальної творчої діяльності авторів та мають оригінальну форму? На жаль ні, оскільки автори не надали кожному з них індивідуальний характер, образ, самостійне призначення у сюжеті творі. Тобто їх оригінальність, як персонажів, чітко не окреслена та охоплюється змістом колективного персонажу «сім гномів».

З огляду на зазначене, творча завершеність аналогічно із внутрішньою (сутнісною) та зовнішньою (формальною) оригінальністю є невід'ємною, завершальною вимогою для надання правової охорони частині твору, котра встановлює взаємозв'язок між першими двома ознаками та окреслює межі їх прояву. При цьому, саме останній підкритерій фактично визначає, чи здатна частина твору після сприйняття її реципієнтом використовуватись окремо від твору та набувати індивідуальне значення і сутнісне наповнення.

Висновки. В результаті аналізу доктринальних досліджень, нормативно-правових актів та судової практики у сфері охорони авторських прав на частину твору, сформовано та вивчено чотири основних підходи щодо співвідношення критеріїв оригінальності та прояву інтелектуальної творчості у частині твору. Оригінальність частини твору у розумінні норми частини 2 статті 7 профільного Закону слід розглядати у трьох аспектах. Перший – як вимога до сутності і процесу створення частини композиції, котра має прояв у здатності елементу відображати у собі інтелектуальні творчі рішення, прийняті автором під час створення твору. Другий аспект полягає у оригінальності форми (матеріального втілення твору), тобто унікальності саме

результату інтелектуальної творчої діяльності автора. Третьою невід'ємною складовою оригінальності, на нашу думку, є так звана «творча завершеність» частини твору, котра полягає у здатності елемента відображати не хаотичний набір творчих ідей, думок та образів автора, а містити у собі системний взаємозв'язок між такими ідейними посиленнями автора та мати певні обриси, форму, котра не дозволяє їй творчій сутності «розтікатися» між іншими елементами

Водночас, окремого дослідження потребує самостійність використання як основоположна умова надання правової охорони частині твору.

Наукова стаття присвячена дослідженню нормативних критеріїв охороноздатності частини твору. Проаналізовано законодавство у сфері охорони авторських прав та судову практику, в результаті чого виокремлено основні умови надання елемента композиції правової охорони. З метою встановлення змістовного наповнення кожного із вказаних критеріїв вивчено основні наукові позиції щодо співвідношення ознак «оригінальності» та «творчого характеру». Сформовано чотири доктринальні підходи до вирішення зазначеного питання та внаслідок їх детального аналізу зроблено висновок щодо вірності розширювального розуміння критерію «оригінальності», котрому властиві три аспекти: а) змістовна оригінальність – в частині твору повинні відобразитись результати інтелектуальної творчої діяльності автора; б) формальна оригінальність, котру автор вперше досліджує з якісної, а не кількісної точки зору, як абсолютну унікальність частини твору, існуючу в силу неповторності природнього інтелекту людини; в) творча завершеність, тобто здатність частини відобразити не хаотич-

ний набір творчих ідей, думок та образів автора, а потенція набувати певні обриси, форму, котра не дозволяє творчій сутності «розтікатися» між іншими елементами. В результаті аналізу практико-прикладних особливостей реалізації авторських прав на частину твору зроблено висновок, що змістовно-відображальна властивість притаманна частині у двох випадках: якщо частина твору є основоположною складовою змісту твору, його ядром, тобто саме у ній сконцентрована творчість композиції, вона і є тим творчим рішенням, яке автор виклав у композиції і яке перетворює текстовий матеріал у літературний твір, фотографію – у фотографічний твір, малюнок – у художню композицію (наприклад, центральний персонаж твору, оригінальний стиль фотографування, творча частина перекладу композиції); якщо елемент твору лише частково відображає інтелектуальну творчу діяльність автора, котра пронизує та є підґрунтям усієї композиції (назва літературного чи художнього твору, музичний супровід у кінофільмі, творчий діалог персонажів у відеоогрі тощо).

Ключові слова: частина твору, оригінальність, інтелектуальна творча діяльність, штучний інтелект, творча завершеність.

Shendryk I. Originality as a criterion for protection of a part of a work: doctrinal and legal implementation aspects

The scientific article is devoted to the research of normative criteria for the protection of a part of a work. Legislation in the field of copyright protection and court practice were analyzed, as a result of which the main conditions for providing the element of composition with legal protection were identified. In order to establish the content of each of the

specified criteria. In order to establish the meaningful content of each of the specified criteria, the main scientific positions regarding the ratio of the signs of «originality» and «creative character» were studied. Four doctrinal approaches to the solution of the mentioned question were formed, and as a result of their detailed analysis, a conclusion was drawn regarding the validity of the expanding understanding of the criterion «originality», which is characterized by three aspects: a) substantive originality – the part of the work should reflect the results of the intellectual creative activity of the author; b) formal originality, which the author investigates for the first time from a qualitative, not a quantitative point of view, as the absolute uniqueness of a part of the work, existing due to the unique nature of human intelligence; c) creative completeness, that is, the ability of a part to reflect not a chaotic set of creative ideas, thoughts and images of the author, but the potential to acquire certain outlines, a form that does not allow the creative essence to «spread» between other elements. As a result of the analysis of the practical features of the implementation of copyright on a part of the work, it was concluded that the content-reflective property is inherent in the part in two cases: if the part of the work is a fundamental component of the content of the work, its core, i.e. it is precisely in it that the creativity of the composition is concentrated, it is the creative solution that the author laid out in the composition and which transforms the text material into a literary work, a photograph into a photographic work, a drawing into an artistic composition (for example, the central character of the work, the original style of photography, the creative part of the translation of the composition); if the element of the work only partially reflects the intellectual creative

the activity of the author, which permeates and is the basis of the entire composition (the title of a literary or artistic work, musical accompaniment in a movie, creative dialogue of characters in a video game, etc.).

Key words: part of the work, originality, intellectual creative activity, artificial intelligence, creative completion.

Література

1. Томаров І.Є. Презумпція оригінальності твору: потрібна чи ні? *Legal Shift: efficient legal content*. 2019. URL: <http://www.legalshift.com.ua/?p=1332> (дата звернення: 12.03.2024).
2. Про авторське право і суміжні права : Закон України від 01.12.2022 р. № 2811-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2811-20#Text> (дата звернення: 12.03.2024).
3. Про застосування судами норм законодавства у справах про захист авторського права і суміжних прав : Постанова Пленуму Верховного Суду України від 04.06.2010 р. № 5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0005700-10#Text> (дата звернення: 12.03.2024).
4. Про деякі питання практики вирішення спорів, пов'язаних із захистом прав інтелектуальної власності : Постанова Вищого господарського суду України від 17.10.2012 р. №12. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0012600-12#Text> (дата звернення: 12.03.2024).
5. Постанова Вищого господарського суду України від 29.05.2007 р. у справі №20/434. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/700485> (дата звернення: 12.03.2024).
6. Постанова Верховного Суду від 21.02.2018 р. № 331/213/14-ц. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/72489451> (дата звернення: 12.03.2024).
7. Постанова Верховного Суду від 08.05.2018 р. № 369/9557/15-ц. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/74120728> (дата звернення: 12.03.2024).
8. Веренко В.Г. Чи можна, як та коли використовувати назви творів, не порушуючи авторських прав Закон і Бізнес. 2017. URL: <https://zib.com.ua/ua/129686.html> (дата звернення: 12.03.2024).

9. Кулініч О.О. Умови надання правової охорони творам та окремим їх елементам. Актуальні проблеми держави і права. 2011. Вип. 58. С. 441–449. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/apdr_2011_58_72 (дата звернення: 12.03.2024).
10. Штефан О.О. Поняття об'єктів авторського права та критеріїв його охороноздатності. Теорія і практика інтелектуальної власності. 2006. № 6. С. 3–8. URL: http://www.ndiiv.org.ua/Files2/2006_6/1.pdf (дата звернення: 12.03.2024).
11. Остапчук В.І. Загальні питання авторського права і суміжних прав. Науково-практичний журнал «Інтелектуальна власність». №2. 2003 р. URL: <https://synergy.ua/zagalni-pytannya-autorskogo-prava-i-sumizhnyh-prav/> (дата звернення: 12.03.2024).
12. Про авторське право і суміжні права : Закон України від 23.12.1993 р. № 3792-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3792-12/ed20220105#Text> (дата звернення: 12.03.2024).
13. Орлюк О. П., Андрощук Г. О., Бутнік-Сіверський О. Б. та ін. Право інтелектуальної власності: Акад. курс: Підруч. для студ. вищих навч. закладів; За ред. О. П. Орлюк, О. Д. Святоцького. Київ: Видавничий Дім «Ін Юре», 2007. 696 с.
14. Підпригора О.А., Підпригора О.О. Право інтелектуальної власності України: навч. посіб. Київ: Юрінком Інтер, 1998. 334 с.
15. Бондаренко С.В. Авторське право та суміжні права. Київ: Інститут інтелектуальної власності і права. 2008. 288 с. URL: https://pdf.lib.vntu.edu.ua/books/2021/Bondarenko_Avtorske_pravo_2008_288.pdf (дата звернення: 12.03.2024).
16. Клейманова С.М. Співвідношення поняття «оригінальність» та «творчість» як ознаки об'єктів авторського права. Вісник Одеського національного університету. Серія: Правознавство. Том 25. Випуск 2 (37). 2023. С. 1–9. DOI [https://doi.org/10.32782/2304-1587/2023-25-2\(37\)-1](https://doi.org/10.32782/2304-1587/2023-25-2(37)-1) (дата звернення: 12.03.2024).
17. Доценко С.І. Про природний та штучний інтелект кібернетичних систем // Радіоелектронні і комп'ютерні системи, 2019, № 3(91). С. 4–18. URL: <http://lib.kart.edu.ua/bitstream/123456789/4515/1/%d0%94%d0%be%d1%86%d0%b5%d0%bd%d0%ba%d0%be.pdf> (дата звернення: 12.03.2024).
18. Доценко С.І. Інтелектуальні системи: принципи евристичної самоорганізації процесів смислового мислення та смислової діяльності. Радіоелектронні і комп'ютерні системи. 2020. № 2(94). С. 1–18. URL: <http://lib.kart.edu.ua/bitstream/123456789/4518/1/%d0%94%d0%be%d1%86%d0%b5%d0%bd%d0%ba%d0%be.pdf> (дата звернення: 12.03.2024).
19. Крушельницька Я.В. Фізіологія і психологія праці: навч. посіб. Київ: КНЕУ. 2000. 232 с. URL: <https://buklib.net/books/21923/> (дата звернення: 12.03.2024).
20. Харитоновна О.І. Літературні та наукові твори як об'єкти авторських прав. Часопис цивілістики. 2016. Вип. 21. С. 100–104. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Chac_2016_21_23 (дата звернення: 12.03.2024).
21. *Naruto v. Slater*, No. 16-15469 (9th Cir. 2018). *United States Court of Appeals for the Ninth Circuit*. 2018. URL: <https://cdn.ca9.uscourts.gov/datastore/opinions/2018/04/23/16-15469.pdf> (last accessed: 12.03.2024).
22. Майданик Л. Поняття оригінальності твору в авторському праві: досвід ЄС, України та інших зарубіжних країн. Підприємництво, господарство і право. 2018. №10. С. 32–36. URL: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2018/10/7.pdf> (дата звернення: 12.03.2024).
23. Рішення Господарського суду Харківської області від 14.08.2017 р. у справі № 922/1900/17. URL: <https://cdn.ca9.uscourts.gov/datastore/opinions/2018/04/23/16-15469.pdf> (дата звернення: 12.03.2024).